

СЕКЦІЯ « БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА »

УДК [027.7]:004.77

БІБЛІОТЕЧНИЙ СЕРВІС НА ДОПОМОГУ НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В. С. Білоус

Актуальність дослідження. У Законі України «Про вищу освіту» чітко зазначено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність є невід’ємною складовою освітньої діяльності, її провадження університетами, академіями, інститутами є обов’язковим. На часі важливим є необхідність збільшення рівня присутності науки у глобальному науково-інформаційному просторі, підвищення її впливовості у світі. Вищі навчальні заклади розвивають інституційні політики та стратегії щодо контролю та якістю результатів досліджень з метою розповсюдження, максимізації їх відкритості, доступності та наукового впливу.

Стрімкий розвиток та глобалізація інформаційно-комунікаційних технологій, реформування вищої освіти зумовлюють необхідність зміщення акцентів у функціонуванні університетської книгозбірні, як однієї із інфраструктурних інформаційно-комунікаційних складових, вимагають якісного бібліографічно-інформаційного обслуговування, формування інформаційного поля та оперативного доступу до інформації користувачів освітянської галузі, впровадження інноваційних технологій у бібліотечну діяльність. Адже сучасна бібліотека має відповідати міжнародним стандартам та впроваджувати якісні зміни у всі сфери діяльності.

Сьогодні актуальним є питання збільшення внеску бібліотек вищої школи у розвиток інституціональних місій і цілей, впровадження нового спектра послуг, спрямованих на підтримку фахової комунікації, моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень до світового наукового простору формування позитивного іміджу установи у країні та світі [9, с. 15].

Мета статті – показати наукову новизну діяльності бібліотеки ВНЗ та довести її роль у процесах збільшення представництва української науки в глобальному просторі наукових комунікацій, показати важливість діяльності щодо адаптації у цифровому медіапросторі, розповісти про досвід роботи освітянської книгозбірні.

Аналіз досліджень. Питанню діяльності бібліотеки та створення інноваційно-комунікаційних бібліотечних сервісів присвячено чимало робіт, тема розглядається на наукових конференціях, семінарах, висвітлюється на сторінках фахових видань. Особливого значення для осмислення проблеми діяльності бібліотеки в структурі сучасних інформаційних комунікацій, створення бібліотечних сервісів, адаптації бібліотек у сучасному інфопросторі набувають дослідження зарубіжних та вітчизняних вчених і практиків бібліотечної справи. Дана проблематика знаходиться у полі зору вчених та практиків бібліотечної справи Бондаренко Т., Бруй О., Головахи С., Колесникової Т., Назаровця С., Ярошенко Т. та багатьох інших. Вітчизняні вчені-бібліотекознавці доводять необхідність впровадження у бібліотеках ВНЗ України нових цифрових послуг із супроводження університетської науки [4].

Виклад основного матеріалу. Бібліотеки швидкими кроками просуваються до того, щоб рівень наданих ними послуг відповідав європейським стандартам, активно розвивають новий напрям діяльності, беруть на себе відповідальність за поширення

результатів наукових досліджень учених інституції, адаптують університетську науку у світовий інформаційний простір. Це супроводжується впровадженням нових сервісів, які найбільш затребувані користувачами у ході наукових досліджень.

Якісні зміни, які на часі відбуваються у бібліотечно-інформаційному середовищі, характеризуються загальними тенденціями, пов'язаними з: широким розповсюдженням електронних ресурсів; впровадженням та розвитком нових інформаційних технологій, які забезпечують процеси створення електронних ресурсів, цифрового збереження та доступу до бібліографічної, текстової, візуальної та іншої інформації; тенденцією збільшення віддалених користувачів; підвищенням вимог до послуг, які надаються бібліотеками та потреб персоналу у постійному оновленні фахових знань для забезпечення професійного рівня обслуговування користувачів [7].

Активне зростання затребуваності бібліотеки як інформаційного посередника між користувачем та безмежним світом інформації обумовлено багатьма факторами, серед яких можна виділити наступні: розвиток інтеграційних процесів національної освіти у європейське і світове освітнє товариство; запобігання інформаційній ізольованості учених та прискорення їх інтеграції до світової наукової спільноти.

Особливо важливе значення у діяльності бібліотеки набуває впровадження бібліометричних сервісів, питання вимірювання в бібліотеці та вплив на оцінку і якість роботи бібліотеки.

Ще у 2010 р. Джон МакКолл, європейський директор із партнерства RLG/OCLC Research, рекомендував науковим бібліотекам підвищити свою роль в усіх напрямках з підтримки наукових досліджень, у т.ч. забезпечувати експертизу в бібліометрії. Бібліометрія – це комплекс кількісних методів вивчення потоків наукових документів та наукова дисципліна, що вивчає документи на основі кількісного аналізу. Бібліометрія включає бібліометричні, статистичні та експертні оцінки. Бібліометричні показники, такі як кількість публікацій, їх цитованість, імпаکت-фактор наукового журналу, в якому опубліковано статтю та ін., широко використовуються у якості критеріїв оцінки наукових досліджень. До основних наукометричних показників відноситься індекс цитування – число посилань на публікації вченого у реферованих наукових періодичних виданнях, в т. ч. електронних (міжнародне позначення – SCI). Індекс Гірша (h-index) – базується на кількості публікацій вченого і кількості цитувань цих публікацій за певний період. Індекс запропонований у 2005 р. американським фізиком Хорхе Гіршем з університету Сан-Дієго, Каліфорнія. Використовується у якості альтернативи класичному «індексу цитування» при порівняннях за окремими галузями. Наприклад, h-індекс рівний 10, означає, що вченим було опубліковано 10 робіт, кожна з яких була процитована 10 і більше разів. У науковому світі прийнято вважати, що хороший вчений у галузі фізики володіє h-індексом більше 10. У нобелівських лауреатів h-індекс становить порядку 60 і вище.

Світова університетська бібліотечна практика підтверджує, що в останні роки найбільш трендові послуги пов'язані із підтримкою наукових досліджень. Нові сервіси потребують інноваційних змін і надають університетській бібліотеці нових рис, якими є: зміщення вектора уваги бібліотек до пріоритетності надання послуг автору-вченому; активне партнерство бібліотек на всіх стадіях життєвого циклу наукового дослідження: від інформування та надання доступу до документів, розповсюдження, аналіз та оцінки результатів досліджень [3]. Бібліотека сприяє підвищенню рейтингу ВНЗ та формуванню бренду вченого

Інформаційно-бібліотечний сервіс перебуває у постійному інноваційному розвитку і вдосконаленні, сприяє науковій діяльності ВНЗ та включає:

- забезпечення інформаційної підтримки науково-дослідницької діяльності;
- впровадження у практику діяльності нові моделі наукової комунікації (репозитарії, видавництво е-журналів, освітні платформи та ін.);

- інтеграція результатів наукових досліджень до світових БД науково-технічної інформації (повнотекстові, реферативні, наукового цитування);
- моніторинг, аналіз і діагностування рівня видимості й впливовості результатів наукових досліджень ВНЗ та його періодичних видань у світовому науковому інформаційному просторі;
- допомога науковцям у створенні (упорядкуванні) авторських профілів у БД Scopus, Google Scholar, у бібліографічних менеджерах та спеціалізованих соціальних мережах, реєстрах ідентифікаторів автора ResearcherID та ORCID;
- рекомендації щодо вдосконалення редакційних політик періодичних видань ВНЗ відповідно до міжнародних стандартів;
- аналіз відповідності періодичних видань ВНЗ вимогам наукометричних та реферативних БД;
- укладання інтерактивних предметно-орієнтованих списків відповідно до напрямів діяльності університету: наукових журналів відкритого доступу; журналів за метриками SNIP (Scopus) та JCR (Web of Science);
- створення он-лайн показчиків на основі даних Scopus: авторського (із кількістю документів, h-index); публікацій вчених (з кількістю цитувань); журналів, в яких опубліковані статті вчених ВНЗ;
- збирання, упорядкування та систематичний аналіз інформації з БД «Публікаційний профіль університетської науки» щодо публікаційної активності авторів (бібліографічний опис монографій, дисертацій, авторефератів дисертацій, статей із наукових журналів, докладів на конференціях та ін.) та їх наукової метрики;
- створення відеуроків і тематичних відеороликів з підтримки наукових досліджень;
- аналіз інформаційних потреб учених та рівня їх задоволення шляхом проведення соціологічних дослідницьких розвідок (експрес-опитувань, міні-анкетувань, опитування-інтерв'ю) та теоретико-прикладних досліджень;
- навчання вчених різним аспектам інформаційного пошуку, роботі зі світовими БД наукового цитування, соціальними науковими мережами та ін.;
- проведення бібліометричних досліджень щодо різних аспектів публікаційної активності науковців ВНЗ та ін.

На часі системна діяльність із моніторингу та відстеження тенденцій розвитку української науки взагалі, або її окремих галузей здійснюється лише невеликою кількістю вітчизняних наукових бібліотек. Лідером цього напрямку, безумовно, слід вважати відділ бібліометрії та наукометрії НБ України ім. В. Вернадського. Проект НБУВ «Бібліометрика української науки» (<http://www.nbuv.gov.ua/bpnu/>) представляє собою інформаційно-аналітичну систему із надання суспільству цілісної картини стану вітчизняного наукового середовища на основі створених ученими в системі Google Scholar бібліометричних профілів. Проект функціонує на засадах конвергенції зі світовими системами (Scopus, Web of Science, Ranking Web of Research Centers), може слугувати джерельною базою для отримання даних у ході експертного оцінювання результатів професійної діяльності як окремих науковців і дослідницьких колективів, так і періодичних видань.

Google Scholar (Академія) – науковий сегмент Інтернет-гіганта Google, який також можна віднести до міжнародних наукометричних БД, який забезпечує для авторів простий спосіб відслідковування посилань на свої статті. Реалізуючи гасло: «Стоячи на плечах гігантів» Google Scholar віддає належне вченим, які зробили вклад у розвиток науки і забезпечили основу для нових відкриттів та досягнень. Google Scholar некомерційна міжнародна бібліометрична платформа, покриває всі джерела з Scopus і WoS і додатково включає менш якісно контрольовані колекції наукових публікацій з різних типів веб-документів (системою індексуються ті документи, які не пройшли належну експертну оцінку (рецензування)). Робот Google Scholar відвідує тільки ті сайти,

які стосуються науки, збирає у свій індекс інформацію про місцезнаходження і зміст наукових робіт. Google Scholar включає публікації, опубліковані в журналах, які зберігаються в репозитаріях, розміщені на сайті установи, вченого.

Підвищення рейтингу ВНЗ спонукає до зміни принципів підходів у висвітленні результатів наукових досліджень, адже саме через публікації наукові розробки та дослідження можуть стати відомими у світі, зацікавити світову наукову спільноту, відкрити шлях до отримання грантів. Тому найпростішим шляхом є розміщення наукових публікацій у міжнародних авторитетних виданнях, що входять до наукометричних баз.

Сьогодні науковець усвідомлює, що наукові публікації є не тільки формальною вимогою для отримання наукових ступенів та вчених звань, а базовим показником, що відображає його наукову діяльність. Наукові публікації мають бути помітними, а отже цитованими. Підвищення якості наукових публікацій, актуальність тематики, а також рейтинг видання, в якому вони надруковані та відображення їх у міжнародних наукометричних БД – вимога часу.

Серйозні вимоги до фахових видань відповідно до Могиллянського протоколу. Редакційна політика спрямована на підвищення авторитетності фахових збірників, піднесення їх рівня до відповідних наукових світових стандартів. А це, насамперед, академічна чесність авторів публікацій, залучення до рецензування широкого кола фахових рецензентів не лише України, але і зарубіжних.

За умов інформатизації суспільства та реформування вищої школи відбуваються суттєві зміни та активізація не лише інформаційного ресурсу, а й всього потенціалу бібліотеки, максимальне наближення її до потреб і сподівань користувачів. Активне зростання затребуваності бібліотеки як інформаційного посередника між користувачем та безмежним світом інформації обумовлено багатьма факторами, серед яких можна виділити наступні: розвиток інтеграційних процесів національної освіти у європейське і світове освітнє товариство; запобігання інформаційній ізольованості учених та прискорення їх інтеграції до світової наукової спільноти.

Впроваджуючи в роботу нові форми і методи, поєднуючи традиційні та електронні ресурси, індивідуальні та корпоративні методи роботи, бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського здійснила масштабне коло завдань з інформаційного забезпечення наукових працівників, провела цикл заходів, спрямованих на допомогу науково-дослідній діяльності університету.

Університетська бібліотека позиціонується як гетерогенна бібліотека: поряд з традиційними паперовими ресурсами активно формується потужна електронна бібліотека. У бібліотеці: функціонує дві електронні зали на 80 ПК, діє безкоштовна зона Wi-Fi, що забезпечують належний рівень комфортності доступу до інформації, незалежно від її формату та виступає важливим показником діяльності бібліотеки.

Електронні колекції, що формуються бібліотекою, насамперед, орієнтовані на інформаційні потреби університету. Здійснюється формування повнотекстового ресурсу цифрових копій видань цінного та рідкісного фонду. Створення та використання якісного контенту є одним із важливих аспектів діяльності бібліотеки ВНЗ.

У бібліотеці започатковано комплекс електронних послуг, спрямованих на забезпечення інформаційних потреб наукових співробітників, аспірантів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, впроваджуються нові цифрові послуги із супроводу університетської науки: організація інституційного репозитарію; бібліотечне видавництво; інтеграція наукових публікацій до міжнародного наукового інфопростору; вимірювання впливу та видимості результатів наукових досліджень ВНЗ. Інтернет-ресурси бібліотеки сьогодні є інструментами організаційного, інформаційно-бібліографічного та культурно-просвітницького інформування користувачів бібліотеки. Інтернет-простір бібліотеки розширено за рахунок використання хмарних технологій, зокрема Google+. Бібліотека використовує Google-drive для обміну та спільного

формування файлів. Постійно вдосконалюється структура блогу бібліотеки, створюються флеш-альбоми та Google-альбоми.

Відповідно до потреб, бібліотека постійно удосконалює технології акумуляції суспільно значущої інформації, забезпечує широкий доступ до власних ресурсів, послуг і продуктів, гармонійно поєднує традиційні та електронні форми у бібліотечному сервісі, виступає навігатором та посередником у сучасній системі інформаційно-комунікативної діяльності.

З метою повноцінного забезпечення фахових потреб студентів та наукових працівників освітянської галузі здійснюється доступ до всіх бібліотечно-інформаційних ресурсів як власного виробництва, так і придбаних, бібліотека застосовує сучасні досягнення в галузі інформаційних, комунікаційних і мультимедійних технологій, активно впроваджує їх в бібліотечні процеси. Велика увага акцентується на напрямках наукової комунікації в електронному середовищі, що базується на феномені «відкритого контенту». Тенденцією просування бібліотеки у цифровому середовищі є створення цифрових колекцій, формування контент-стратегії бібліотеки [6, с. 9].

Робота бібліотеки щодо інформаційного забезпечення наукових досліджень університету направлена на формування відкритого інформаційного простору, можливість доступу до інформації на різних типах носіїв та їх комплексне поєднання, сприяє створенню гнучкої інфраструктури інформаційного забезпечення та успішному задоволенню інформаційних потреб та запитів користувачів, розширенню спектра послуг бібліотеки. Це супроводжується впровадженням нових сервісів, які найбільш затребувані користувачами у ході наукових досліджень.

Важливим джерелом інформації в сучасному інформаційному просторі виступає сайт власне бібліотеки, який є багатофункціональним інтерактивним інструментом з надання інформаційних послуг користувачам, просування електронних ресурсів, організації доступу до них. Основними серед них є: інформаційно-бібліографічний сервіс «Віртуальна довідка»; «Джерела наукової інформації», «Наукові реферативні огляди». Структуру розділу «Сайти для науковців» обладнано меню навігації: наукометрія; відкритий доступ (Інституційні репозитарії); спеціальні архіви дисертацій та авторефератів; інтелектуальна власність; портали наукової періодики; перевірка на плагіат. У свою чергу, на допомогу науковцям на сайті бібліотеки розміщено презентацію версію у вигляді google-презентації «Індекс цитування. Імпакт-фактор. Наукометричні БД. Міжнародний науковий рейтинг ВНЗ та шляхи його підвищення». Огляд включає розділи: наукометричні показники; рейтинги; наукометричні бази даних; міжнародний науковий рейтинг та шляхи його підвищення [1, с. 15].

Продовжується участь у зведеному ІРБІС-каталозі «Бібліотеки України». Всесвітня мережа Інтернет надає можливість науковим працівникам університету зробити результати досліджень доступними у відкритому доступі. З цією метою є потреба науковим працівникам університету розміщувати наукові праці у відкритому доступі.

Одним з ефективних шляхів підвищення міжнародного рейтингу університету є розміщення наукового доробку вчених та молодих науковців в Інституційному репозитарії, який є джерелом забезпечення вільного доступу до публікацій наукових працівників університету. Інституційний репозитарій надає вільний доступ до електронних документів з фондів електронних видань бібліотеки. Основу фонду складають праці викладачів, магістрантів, студентів, краєзнавчі видання та видання бібліотеки. Інституційний репозитарій університету формується виключно на базі відкритого програмного забезпечення Dspace, що дозволяє збирати, зберігати і поширювати контент. За своєю суттю Dspace – це електронна бібліотека, перевагою якого відкрита ліцензія, кросплатформенність та повнотекстовий пошук. Бібліотекою розроблені та затверджені вченою радою університету регламентуючі документи: Положення про Електронну бібліотеку, Положення про Електронний каталог бібліотеки, Положення про «Інституційний репозитарій (ІrVSPU)».

Адаптація бібліотеки до реалій цифрового простору вимагає активної участі у системі інформаційних обмінів, здійснювати якісний та оперативний обмін інформацією в мережевому гетерогенному середовищі. Продовжується корпоративна взаємодія з бібліотеками різних систем і відомств зі створення Центрального всеукраїнського та регіонального корпоративних каталогів. Спільно з освітянськими бібліотеками беремо участь у формуванні інтегрованого інформаційного ресурсу з психолого-педагогічної тематики та «Зведеної бази даних дисертацій з питань освіти, педагогіки та психології», здійснюється реферування статей для реферативного продукту БД «Україніка наукова».

Сучасне бібліотечне інформаційне середовище, сформоване на платформі Web.2.0, створює нові можливості для організації інтерактивної інформаційної взаємодії бібліотеки з користувачами за рахунок використання соціальних мереж. Мережеві інформаційні ресурси забезпечують бібліотеці роль інформаційно-освітнього центру. Бібліотека реагує на потребу часу, постійно присутня в інформаційному медіапросторі, шукає нові шляхи поширення наукових та технологічних знань, використовує існуючі можливості Інтернету, у т. ч. соціальні мережі, які сьогодні одним з найпопулярніших і затребуваних засобів комунікації. Присутність бібліотек у інтерактивному просторі соціальних мереж – кількість акаунтів, активність і різноманітність комунікації – актуалізує питання виявлення та аналізу існуючих рекламних стратегій просування продуктів і послуг у діяльності бібліотек в електронному середовищі [7]. Використання у роботі web-технологій надає користувачам різнопланову інформацію на основі бази даних електронного каталогу (БД ЕК), активно пропагуються фонди за допомогою віртуальних сервісів.

Забезпечення якості бібліотечних послуг та формування сучасної моделі бібліотеки – пріоритетний напрям роботи освітянської книгозбірні, стратегія її розвитку, що відображається у її проектній діяльності. У рамках діючого проекту «Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – модель сучасної бібліотеки вищого навчального закладу», спрямованого на створення бібліотеки, яка відповідає сучасним вимогам бібліотеки вищого навчального закладу, діють окремі інноваційні міні-проекти, один із яких – «Бібліотека Web 2.0 – стратегія розбудови електронної бібліотеки університету». Одна з головних ідей проекту – вихід за рамки читальних залів, просування власних бібліотечно-інформаційних ресурсів, послуг і продуктів на сайтах, у блогах, соціальних мережах, усередині бібліотечних співтовариств. «Бібліотека Web 2.0» це – абсолютно нова філософія, в якій користувач є рівноправним учасником бібліотечного процесу, а сам простір бібліотеки стає здебільшого інтерактивним, що відповідає потребам сучасного віртуального читацького середовища. Це й забезпечення доступу до ЕК, електронної бібліотеки, локальних і мережевих ресурсів (придбаних і власної генерації), електронних резервних колекцій [7].

Впровадження інноваційних проектів відбувається за умов суцільного адаптування бібліотеки до реалій сучасного цифрового ландшафту, магістральним напрямом якого виступає інформатизація бібліотечної діяльності, використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування та збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів, послуг та продуктів, забезпечення їх загальнодоступності за допомогою глобальних інформаційних соціальних мереж.

Здійснюються заходи щодо поліпшення забезпечення доступу до національних і міжнародних електронних ресурсів навчальної та наукової інформації, запроваджуються нові інноваційні послуги. Бібліотека організовує та здійснює інформування про індивідуальні та групові безоплатні тестові доступи до комерційних електронних ресурсів, у т. ч. до повнотекстових електронних наукових журналів. Періодично організовується тестовий доступ до EBSCOhost), що надає можливість забезпечувати пошук повнотекстових, рецензованих статей наукових журналів, довідників та інших публікацій з різних наукових дисциплін іноземною мовою.

Адаптація навчального закладу до цифрового ландшафту є необхідністю, яка ефективно реалізується у Вінницькому педуніверситеті, керуючись не лише технологічною та економічною доцільністю, але й нормативно-правовими актами [2]. Бібліотека сприяє підвищенню рейтингу вищого навчального закладу та формуванню бренду вченого.

Сьогодні особливої актуальності набуває ефективність висвітлення результатів наукових пошуків. Час вимагає від наукових працівників не лише друкованих видань, а відображення своїх публікацій у відкритому просторі, доступність та цитованість наукових публікацій, впровадження досліджень та використання цих досліджень, про що свідчить індекс цитування публікацій. Відомо, що на формування наукового рейтингу вченого впливає: загальна кількість публікацій; індекс цитування праць; індекс Гірше; імпаکت-фактор журналу, в якому роботи опубліковані; кількість отриманих грантів, стипендій, премій; участь у міжнародній співпраці; участь у редколегіях наукових журналів; вебометричний рейтинг.

Публікаційна політика університету орієнтована на: публікації в індексованих наукових журналах; публікації в електронних наукових журналах (науко метричних БД); публікації в Інституційному репозитарії; реєстрація Інституційного депозитарію в OPEN DOAR або ROAR; реєстрація в ORCID (установи та науковці) в DOAJ (наукові збірники). ORCID (Open Researcher and Contributor ID) – єдиний міжнародний реєстр вчених та наукових установ; DOAJ (Directory of Open Access Journals) – міжнародний мультидисциплінарний каталог журналів відкритого доступу (понад 10 тис. журналів).

Акценти університетської бібліотеки спрямовуються на формування електронних ресурсів, популяризацію ідей відкритого доступу, побудову загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення вебометричного рейтингу університету.

На черговому засіданні вченої ради університету було піднято питання актуалізації оприлюднення результатів науково-дослідної роботи викладачів ВДПУ. Ухвалою Вченої ради університету на бібліотеку покладено завдання: організувати спеціальні тренінги, семінари за участю провідних спеціалістів, інформувати науковців університету з питань міжнародної наукометрики з метою підвищення рейтингу викладачів університету через електронні ресурси індексування.

Бібліотека взяла на себе відповідальність за поширення результатів наукових досліджень учених інституту у світовому інфопросторі. Перебудовуючи власну діяльність на максимальний розвиток сервісів із підтримки наукових публікацій, освітянська книгозбірня надає допомогу з інтегрування публікацій у світові БД, розвиває сервіси із підтримки наукових публікацій, надає допомогу з інтегрування публікацій у світові БД, консультації щодо реєстрації в наукометричних БД, допомагає створити профіль вченого, установи та наукового видання. інформує про умови публікацій, про систему наукометричних показників тощо.

Для наукових працівників університету проведено міні семінари-тренінги з базових питань інформетрії, зокрема бібліометрії. Фахівці бібліотеки проводять індивідуальні та групові заняття з інформаційної культури та надають консультації з культури публікації (оформлення наукових статей, визначення ключових слів, складання списків літератури), консультації щодо реєстрації в науко метричних БД, створюють відео ролики, презентації з бібліографічної культури, бібліометрики, знайомлять вчених університету з особливостями інтеграційних процесів з метою покращення розвитку публікаційної активності та цитування наукових публікацій.

Бібліотекарі допомагають зареєструватися у наукометричних БД (Googl Scholar, Scopus) та міжнародній наукометричній базі даних «Index Copernicus», створити профіль вченого, профіль установи та наукового фахового видання у «Бібліометриці української науки», надсилають списки щодо активізації авторських профілів та їх корегування тощо, надсилали списки щодо активізації авторських профілів та їх корегування, створювали відео ролики, презентації з бібліографічної культури, бібліометрики,

знайомили вчених університету з особливостями інтеграційних процесів з метою покращення розвитку публікаційної активності та цитування наукових публікацій. Першочергове завдання вбачалося у тому, щоб фахові збірники увійшли до якомога ширшого кола реферативних та наукометричних баз наукової літератури, а у перспективі – до бази Scopus. Науковці університету активізували цю роботу та зареєструвалися в інформаційно-аналітичній системі (наприклад «Бібліометрика української науки» в середовищі Google Академія), що містить інформацію про публікаційну активність і цитованість їхніх праць. Створення та підтримка в активному стані наукових профілів в онлайн мережі – запорука зростання наукової впливовості. Бібліотека систематично проводить моніторинг наукометричних БД, здійснює редакцію авторських профілів та наукових колективів (університету, факультетів, кафедр, наукових періодичних видань).

Висновок. Отже, інноваційні перетворення у змісті, формах та методах діяльності бібліотеки впливають на покращення навчально-виховного процесу та наукової діяльності навчального закладу, приносять помітні соціально значимі результати.

Бібліотека, як сучасний науково-інформаційний центр університету, визначає стратегію розвитку нового комунікаційного середовища: змінює орієнтацію діяльності в медіа середовищі зі створення контент-стратегії; позиціонує себе як надійне та безпечне джерело інформації, використовуючи для цього всі продукти та послуги, застосовує технології соціального медіа маркетингу, обміну, самоорганізації тощо. Питання забезпечення вчених необхідними потужними вітчизняними та світовими інформаційними ресурсами, інтеграції наукових публікацій та збільшення рівня представництва університетської науки у міжнародному інформаційний просторі становить стратегічно важливий напрям діяльності бібліотеки вищого навчального закладу. Впровадження в практику бібліотечної діяльності визначених напрямів дозволить запобігти «розсіюванню» документальних науково-інформаційних ресурсів ВНЗ, сприятиме їх консолідуванню, підвищить значимість українських наукових видань та авторитет української науки в цілому.

Стратегія діяльності бібліотеки ВНЗ також вбачається у напрямі інформаційно-аналітичного моніторингу та бібліометричного аналізу системи документальних комунікацій університету, створення передумов для представлення науковців у міжнародних реферативних базах і пошукових системах (Scopus, Web of Science, Google Scholar та ін.), сприяння впровадженню наукових періодичних видань до міжнародних баз даних тощо [8, с.24].

Формуючи модель сучасної бібліотеки ВНЗ, персонал бібліотеки займає активну позицію у створенні єдиного інтерактивного інформаційного середовища, центру навчального, наукового та соціального життя університету і пропонує ряд нових бібліотечних послуг та продуктів, є важливим структурним підрозділом, надійним партнером наукового працівника університету.

Література

1. Білоус В. С. Адаптація бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського до реалій цифрового простору / В.С. Білоус // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій: Міжнародна науково-практична конференція, 1–2 грудня 2016 р., Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – С. 13–18.

2. Білоус В. С. Університетська наука у міжнародному інформаційному просторі / В. С. Білоус, Н. І. Лазаренко, А. М. Коломієць // Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Макаренкознавчий вимір актуальних питань соціальної адаптації особистості» (м. Полтава, 13–14 березня 2017 р.) : [тези]. – Полтава, 2017. – С. 11–12.

3. Колесникова Т. Бібліотека ВНЗ: відповідальність за поширення результатів наукових досліджень / Тетяна Колесникова // Вища школа. – 2014. – № 4 (118). – С. 7–

26. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/2416> (дата звернення 30.06.2015).

4. Колесникова Т. О. Цифрові сервіси бібліотек ВНЗ із забезпечення розвитку науки / Т. О. Колесникова // Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» та інформатизації суспільства : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., Ів.-Франківськ, 16–19 червня 2015 р. – Івано-Франківськ : НТБ ІФНТУНГ, 2015. – С. 147–160. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/3907>. (дата звернення 30.06.2015)].

5. Колесникова Т. О. Університетська наука: бібліометричні дослідження [Електронний ресурс] / Т. О. Колесникова, О. В. Матвеева // Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції, 10–11 вересня 2015 р., Львів. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015.

6. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі / Олена Мар'їна // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 4. – С. 8–12.

7. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору». – Режим доступу: <http://www.nauka-online.org/content/mizhnarodna-naukova-konferenciya-biblioteka-nauka-komunikaciya-formuvannya-nacionalnogo>

8. Назаровець М. Служба інформаційного моніторингу як структурний підрозділ сучасної академічної бібліотеки / М. Назаровець // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 24–26.

9. Сербін О. Аспекти формування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти / О. Сербін, Т. Ярошенко // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 12–15.

СУЧАСНОМУ КОРИСТУВАЧУ – СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Т. Назаренко

В 21 столітті людина повинна засвоїти в десятки тисяч разів більший обсяг інформації ніж його предок 300–400 років тому. За останні тридцять років людством вироблено інформації більше, ніж за попередні 5 тисяч років. Сума знань, що накопичувалася людством протягом 16–17 століть, в наш час накопичується за один місяць.

Сьогодні інформаційні технології та комп'ютери увійшли в усі сфери людської діяльності, тому використання таких технологій в бібліотеках не виняток. Все більше бібліотек намагаються задовольнити запити користувачів найкращим чином за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, адже вони дозволяють збільшити кількість відвідувань, полегшити працю бібліотекаря. А найголовніше – комп'ютеризація бібліотек відкриває можливості для більш повного задоволення читацьких запитів, зменшує витрату часу на пошук необхідної інформації, робить відкритим доступ практично до будь – якої інформації. Саме тому використання сучасних технологій у роботі бібліотек видається досить актуальним питанням, що потребує всебічного дослідження.

Щоб залишатись цікавими, привабливими і потрібними для користувачів, бібліотеки сьогодні намагаються йти в ногу з часом і, перш за все, не відставати у технічному оснащенні та запровадженні новітніх технологій; розширюють сферу своїх послуг; намагаються бути поміченими, вдаються до найрізноманітніших популяризаторських заходів.

Ідеальна бібліотека – це така бібліотека, де кожен користувач фізично чи віддалено може знайти потрібну інформацію. Бібліотеки можуть конкурувати на інформаційному